ד א מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה ה:

ה ב ג מיי' פ"א מהלכות ציצית הלכה יח סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יב סעי' א:

ו ד טוש"ע שם סעיף ב:

[עי' תוספות נזיר כה: ד"ה אמר שמואל כו' פירוש על זה]

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת, א) לרבי עכובי מעכב אהדדי. אמר רב יהודה אמר רב שחסר מצוה ועשה מצוה, ומאי חסר מצוה דלא עבד מצוה מן המובחר, התינח לבן דאינו מעכב את התכלת, תכלת דאינה מעכבת את הלבן מאי היא? ב) אמר רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת. איתמר נמי אמר ליה לוי לשמואל אריוך *לא תיתיב *אכרעך עד דמפרשת לי להא מילתא התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת מאי היא? אמר ליה לא נצרכא אלא ג) לסדין בציצית דמצוה לאקדומי לבן ברישא מ"ט הכנף מין כנף, ואי אקדים תכלת ללבן לית לן בה, התינח לבן דאינו מעכב את התכלת, תכלת דאינה מעכבת את הלבן מאי היא? אמר ד) (ליה) רמי בר חמא לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת דמצוה לאקדומי תכלת ברישא דהכנף מין כנף, ואי אקדים לבן ברישא לית לן בה. אמר רבא ה) מידי ציבעא קא גרים? אלא אמר רבא לא נצרכא אלא לגרדומין, דאי אינרדם תכלת וקאי לבן, ואי אינרדם לבן וקאי תכלת לית לן בה, *דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין, וכמה שיעור גרדומין? אמר בר המדורי אמר שמואל *כדי לענבן, איבעיא להו כדי לענבן כולהו בהדדי או דלמא כל חד וחד לחודיה? תיקו, בעי רב אשי אלימי ולא מיענבי ואי הוו קטיני מיענבי, מאי? אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי כל שכן דמינכר מצותיהו, ומאן תנא דפליג עליה דרבי? האי תנא הוא דתניא רבי יצחק אומר משום ר' נתן שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי אין לו תכלת מטיל לבן. אמר רבא שמע מינה ו) צריך לקשור על כל חוליא וחוליא דאי ס"ד לא צריך הא דאמרי בני רבי חייא *גרדומי תכלת כשרין וגרדומי אזוב כשרין" כיון דאישתרי ליה עילאי אישתרי ליה כולה, דלמא

אילימא חיסר מצוה דלבן וקיים מצוה דתכלת · תימה דאיפכא הוה ליה למימר דמצות לבן עבד אבל מצות תכלת הגמורה שלא כהלכה חיסר וי"ל דמשום מתניתין נקט הכי הלבן אינו מעכב התכלת פירוש אינו מעכב כלל התכלת שקודם:

לרבי עכובי מעכב · פירש בקונטרס וכדרבי במנין לאוקמה ותימה דמשמע דלרבנן ניחא ואם כן למסקנא לא נצטרך לתירוץ רב יהודה ולא מסתבר הכי מיהא למסקנא נמי מצינו למימר דבעי לאוקמי מתניתא כרבי אי נמי י"ל דכל שכן לרבנן דקשה ספי דאמאי חיסר מצוה הא לא מעכבי אהדדי:

לא נצרכא אלא לסדין בציצית · תימה אמאי נקט הכי לינקוט טלית צמר בציצית יט) ויש מפרשים דווקא תכלת לא הוי מין דסדין משום דהוו כלאים גביה אבל צמר ותכלת הוי מינו ולבן נמי דתניא לעיל מפשתן הוי וקשה דאם כן מאי קשיא ליה תינח לבן אינו מעכב התכלת אלא תכלת אינה מעכבת את הלבן מאי היא ומאי פירכא הא נמי מעכבת לה דהא תכלת ולמר חד מינא הוי ואינה מעכבת חוטי לבן או נמי חוטי פשתן לגמרי דפשטינן לקמן (דף מ:) חוטי פשתן פוטרין בשל צמר לכך נראה כפי' הקונטרס דלהכי נקט סדין דפשיטא דהוי לבן ולבן של צמר הוה מצטרף לפשתן ספי:

מידי ציבעא קא גרים · משמע שרוצה בקונטרס לפרש משום דקרא ברוב טליתות איירי שהן לבנות ואין לבושות תכלת וכיון דכתיב הכנף מין כנף הוי כאילו כתב בהדיא תן שני חוטי לבן תחילה ואח"כ פתיל תכלת וצריך לומר דהשתא טליתות שלהם הוו גם משאר מינים דרבא הא דדריש לקמן מדכתיב הכנף מין כנף דשאר מינים במינם פוטרין ומיהו תימה אם הוו רגילים בטלית של צמר נהי דלא איירי קרא באותו שהוא לבוש תכלת מכל מקום איירי בלבוש בלבע אחר כי היכי דדרשינן כלך ושיראין וסיריקין וחוטי תכלת הוי ספי מינא דידיה מחוטי פשתן וא"כ ליבעי הכי דכי מקדים לבן של פשתן בטלית למר לית לן בה ויש לומר כיון דקרא על כרחין לא איירי בלבוש תכלת דהא כתיב מין כנף וכתיב פתיל תכלת אלמא תכלת לאו מין דכנף הוי ואפ"ג דמ"מ הוי מינו טפי לא חשיב מידי דהא לא הוי בכלל מין כנף דקרא ועוד יש לפרש דלביעה דלאו מצוה לאו מידי היא ועוד דתניא לקמן (דף מא.) טלית שכולה תכלת כל מיני לבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן ופירש בקונטרס פוטרין בה לשם לבן דכיון דמין כנף [ליכא] לקיומי אין לך לחזור אחר לבן אלא שיהו בה שני מינין משמע דטלית לבנה בעי לבן ובאידך ברייתא (שם) דתניא טלית אין פוטר בה אלא מינה פירש בקונטרס אם אדומה יטיל בה חוטין אדומין ושני חוטין תכלת אלמא ליבעא גרים ולפי תירוץ ראשון ניחא דליבעא הוי חד מינא בר מתכלת וי"ל דמדרבנן הוי א"נ יש לומר שם בע"א:

אלא לגרדומין וכו' · משמע כן דאי אגרדום כולהו מיפסלי ואור"ת דעכשיו שעושין ד' חוטין ב' משום לבן וב' משום תכלת וכופלן לשמונה צריך ליזהר דאם נפסקו שלשה מן החוטין כא) שמא הם משלשה חוטין ונמצא שלא נשארו ב' חוטין שלימין ויש לדקדק קצת דסוגיא זו כרבי אתיא דהשתא אי מטה אחת והלכה כרבי מחבירו אבל לא מחבירו (עירובין דף מו:) ול"ש מרבו ורבי יוסי הגלילי רבו היה והא סומכין שאין לנו תכלת [ומטילין לבן] ולרבנן אפי' בחד מיפסיל דהא תרי מצות נינהו ולא מועיל האחת לחבירתה דאי כאילו אינגרדם תכלת ומקצת לבן ומיהו נראה למאי דבעינן בלבן נמי ד' חוטין א"כ חד מצוה נינהו ואי לא בעינן אלא ב' כ"ש דלא מעכבי וכמאן דליתנהו הוו ומיהו לא מיסתבר דסוגיין לא הוי כרבנן דהא דאמרי בני ר' חייא הוי דלא כהלכתא *ועוד י"ל דאי אינגרדם תכלת וקם אלבן היינו דנפסק התוס כב) מעיקרו ולא נשייר אלא כל שהוא (מן הלבן) דקרינן כה"ג גרדומיו בכל שהוא ולא הוי כאילו נפסקו שיהם לגמרי (לי"ה וכל זה) [דהואיל מצוה אחת היא מועיל השלם לחבירו אבל לרבנן נפסק חוט א' מעיקרו פסול אלא אם נשאר כדי עניבה והא דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וכו' משמע דאגרדום כל ארבעתן כי קראו לכל הגיליות תכלת ובנשאר כדי עניבה]:

כדי לענבם · מתוך פי' הקונטרס דבסמוך גבי הא דמוכח רבא דצריך לקשור על כל חוליא וכו' וכיון דמישתרי עילאי מישתרי כולהו ופי' לית ליה הא דאמרן לעיל כדי שיעור עניבה משמע דסבירא ליה דעניבה חוץ לקשר אחרון שבגדיל ויתכן יותר לפרש דשיעור עניבה סמוך לכנף קאמר והשתא לא פליג אלעיל וכן משמע קצת בספרי בפרשת גדילים בד"א בתחילה אבל בשירים גרדומים כל שהוא משמע דאגדילים קאי וכן נראה לאוכוח מתם שהקשר הוא מן הד' אל הד' דאי מתוך הכריכה ואחד מן החוטין כמו שהיה נוהג ר"ת כשהיה נפסק אחד מן החוטין הכורכין ולא מתוך הסוכך היכי מישתרי הקשר בכך דבשלמא אי מן הד' לד' כשנפסק האחד מד' ואינו מקשר סותר הקשר וי"ל דהכי קאמר דמסתמא *(כשיעור דאי מד') אכתי קיימא (תלתא) אבל אחד הו לא קאי:

כיון דאישתרי חד אישתרו כולהו · ואין כאן גדיל ואפילו *) למ"ד הו גדיל או פתיל מוכח שפיר דאפי' פתיל ליכא דהא סופו ליפול ולא מוכח מידי אלא דבעי קרא אחרינא אבל מהא לא מוכח דצריך לקשור על כל חוליא ונראה **) שמביא כן דבנוקוס אחר לא אשכחן אחרא דמסתבר טפי אי לא בין חוליא לחוליא כדי להפסיק:

*) [לקמן לט:] **) נ"ל במוכיח כן כו' נ"ק

קשר

אליבא חיסר מצוה · דלבן והאי כאילו לא נתנו לגמרי דמאי ילא הא לרבי עיכובי מעכבא ומתני' כרבי אוקמא לה: **חיסר מצוה** · מצות הקדמה: **ועשה מצוה** · דהאיכא לבן ותכלת: **תכלת דאין מעכבת לבן מאי היא** · דמשמע אם הקדים לבן ז) ומאי עיכוב איכא למימר: **איתמר נמי** ח) *מתני' דקתני [תכלת וכו' איירי להקדים] *ואיבעיא ליה נמי תכלת דאין מעכב לבן מאי היא: **אריוך** · לשון מלך כמו (בראשית יד) גור אריה יהודה להכי קרי לשמואל אריוך, דקיימא לן (בכורות מט:) הלכה כשמואל בדיני כי היכי דדינא דמלכותא דינא: (א) *להכי נקיט סדין משום דלבן הוא: **מידי צבעא גרים** · אפי' טלה תכלת נמי מצוה להקדים לבן ט) לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן לבן קא גרים והכי כתיב תכלת אחר הכנף דלעולם יהא המאוחר: **אינרדם** · נפסק (הארוכין) של ציצים: **גרדומין** · סיום שיריה שנשתיירו לאחר שנפסקו: **כדי** י) (לענוב) כל החוטין **לסדרי** · דהיינו שיעור גדול: **אלימי** · עבים: **דאי הוו קטיני** · דקים הוו מיענבי דארוכין הן כ"כ אבל מפני שעביין הוו יא) קשים לענוב: **כל שכן** · דכשרין דהאי אלימי ולא הוו דקים יג) כל כך כשרים דהא ארוכין הן כדי עניבה כל שכן כשהם עבים דמינכרא יד) מצותיה טפי: **ומאן תנא דפליג עליה דרבי** · הנך חכמים דאמרי לעיל אין מעכבין זה את זה: **מטיל לבן** · כל הד' חוטין: **ש"מ** · מדאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת טו) כשרים אמאי הא כיון דנפסק לקצת טז) הגדיל מישתרי ההוא קשר שבסוף הגדיל וכיון דמישתרי ההוא קשר מישתרי יז) הגדיל ואין שם גדיל כלל אלא ש"מ יש קשר בכל חוליא הלכך כי מישתרי ההוא קשר מתקיים הגדיל בשאר קשרים: **חוליא** · היינו ההוא קשר התחתון דמלמטה למעלה קחשיב ועוד דבגרדומין קא מיירי בשמתחין ובגרדומין יח) *מוקפין הוו איהו עליון:

[על מוקפין נ"ק]

דילמא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אריך וכו' [illegible]

שיטה מקובצת

א) לרבי עכובי מעכבי אהדדי [כלומר] כיון דאמרת חיסר מצוה דלבן והוי לבן כמאן דליתא גם התכלת לרבי לאו כלום הוא משמע הא לרבנן ניחא ולפרש"י דמתני' רבי לית ליה תכלת צריך לעשות ד' חוטין של לבן ואין לטעם מנין החוטין לרבנן נמי תיקשי דכיון דלבן כמאן דליתיה (דאיכא) [דמי] חוטין דתכלת לאו כלום נינהו: ב) תיבות אמר רמב"ח כו' שכולה תכלת נמחק: ג) לסדין בציצית לאו דוקא וה"ה בשאר טליתות לבנים והכי נמי מסתברא דבסמוך לא מצי לאוקמא רישא דמתני' דתכלת אינה מעכבת את הלבן אלא בטלית שכולה תכלת אלמא בשאר טליתות מצוה לאקדומי לבן ברישא כמו שמפרש הכנף מין כנף וסתם טליתות לבנים הוי: ד) תיבות ליה נמחק: ה) מידי ציבעא גרים · תימה מאי קאמר את"ג דציבעא גרים והא לקמן קאמר טלית אינו פוטר בה אלא מינה ופרש"י אינו פוטר לשם לבן אלא מינה אם אדומה היא יטיל בה שני חוטין אדומין ושני חוטין תכלת וכן שאר גוונים אלמא בציבעא תליא מילתא ר"ל דה"פ מידי ציבעא גרים אפי' כולה תכלת נמי מצוה להקדים לבן מדקתני בברייתא דלעיל מצוה להקדים לבן לתכלת הואיל ורוב טליתות לבנות הן וכן פרש"י תפקא מינה במה שפרש"י לקמן אינו פוטר אלא מינה דהשתא שאין לנו תכלת מ"מ צריך לצבוע הציצית מצבע הטלית ור"י מפרש פי' אחר לקמן טלית אינו פוטר אלא מינה כדאמר רבא לקמן כתיב הכנף והכתיב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתן כו': מידי ציבעא גרים וכו' פי' הצבע של תכלת שבטלית גרים להקדים תכלת ללבן כיון דאיירי ברוב טליתות שהן לבנות ומין כנף שהוא לבן קודם לתכלת לעולם שהתכלת מאוחר ואין לפרש מידי ציבעא גרים להיות נקרא מין כנף ורוצה לומר דאפי' בטלית של תכלת נקרא לבן מין כנף לפי שהקדים הכתוב הוא וליכא למימר דהא אמרינן לקמן טלית אין פוטר בה אלא מין צבע ירוק לירוק ואדום לאדום תו"ח: ו) צריך לקשור על כל חוליא לאו דוקא אלא מלבד קשר שאחר הגדיל שהוא נקרא קשר העליון לפי שאדם מגביה ידו עם ציציותיו וצריך קשר אחר סמוך לכנף אחרות לאו דוקא על כל חוליא דמרבא לא שמעינן זה אלא כלומר צריך לקשור קשר אחר מלבד הקשר שלאחר הגדיל דדרך הוא לקשור אחר הגדיל ומדאמרי בני רבי חייא שמעינן דהלבד אחר קשר סמוך לגדיל אחר סמוך לכנף דאי ס"ד לא צריך כו' שהרי עתיד להתיר וליפול והרי הקשר כמאן דליתיה ובעינן קשר כדמוכח רבא בסמוך ס"ם קשר עליון דאורייתא: ז) הקדים לבן אין תכלת מעכבתו ואין צריך [illegible] תכלת אחריו הא פשיטא דהא דינא הכי להקדים לבן ומאי: ח) נמי דמתני' הקדים קתני: ט) לבן כדקתני ברישא דלעיל ומצוה להקדים לבן לתכלת כו' טליתות לבנות הן ומין כנף הס"ד והשאר נמחק: [illegible] המתחילין של ציצית: יא) כדי לענוב כל שמונה: יב) עובין והוו קשים למיענבי הס"ד: יג) דקים הוו כשרים: יד) דמינכרא מצותייהו טפי: טו) תכלת כשר צריך לקשור על כל חוליא וחוליא מפרש לקמן [illegible] של גדיל שלש פעמים צריך לעשות קשרים דאי ס"ד אין צריך לעשות קשר אלא לסמה לסוף הגדיל הא דאמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין (בהדי) אמאי: טז) קצת מן המתחיל הסמוכים לגדיל משתרי כל הגדיל ואין שם גדיל כלל ואמאי כשרים: [illegible] תכלת הוי שפיר מינה לטלית צמר ראשי ציבעא גרים לה כדפריך לקמן וקשה דעדיין לא ידע רק פרכא ועוד דלקמן ניחא דרוב טליתות לבנים והא צבעת פריך שפיר אטו ציבעא גרים אבל הכא [illegible] גרים לכך נראה דתפס סדין דפשטא והא לבן ואי נקט שאר טליתות והוה לנו לפרש לבנה תו"ח: כ) משמע דמ"ם בעינן שישארו או התכלת או הלבן שלימים הא: כא) שמא פי' דשמא מצד אחד ובצרי לנו עשה דלדידהו והא איכא הוכרא שהוו משני צבעים וידוע שאחד מן הצבעים קיים אם כן אינם מצד אחד · תו"ח: כג) מעיקרו · עיין הרא"ש הלכות ציצית:

נוסח/מבנה

כל/רבא

מאחר שמזמינין את משנתנו כדי לסובב וחייב להיות לבן ותכלת בציצית, רב ורבא כל אחד מסביר מהו: התכלת אינה מעכבת את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת דקתני במשנתנו

רמי בר חמא

משנה

רבא

שמע מינה